

Ohje: Tehtävät liittyvät oheiseen aineistoon. **Valitse viidestä tehtävästä kolme.** Tehtävät arvostellaan pistein 0–6. Vastausta kirjoittaessasi voit lähteä siitä, että lukija tuntee aineiston. Vastauksessa esitetyt havainnot, väitteet ja tulkinnat tulee kuitenkin perustella aineiston avulla. Vastauksen sopiva pituus on 1–2 sivua. Aloita jokainen vastaus uudelta sivulta. **Anna kullekin vastauksellesi otsikko.** Merkitse otsikon eteen myös tehtävän numero. Vastauksen tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettuja, mutta niitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella.

Tehtävät

1. Mistä piirteistä tunnistaa, että *Punahilkka* on tekstilajiltaan satu?
2. Erittele Lars Huldénin runon *Herra Susi!* rakennetta.
3. Vertaile suden merkitystä Huldénin runossa ja *Punahilkka*-sadussa.
4. Erittele Leena Vilkan artikkelin *Hirviöstä suojelukohteeksi* retorisia keinoja (tekstuaalisia tehokeinoja).
5. Tutki eduskuntakysymyksen argumentaatiota: mitä tekstissä väitetään ja miten väitteitä perustellaan?

Aineisto

Punahilkka (satu).....	2–3
Lars Huldén: <i>Herra Susi!</i> (runo)	4
Leena Vilka: <i>Hirviöstä suojelukohteeksi</i> (artikkeli)	5–6
Pertti Hemmilä, Seppo Lahtela ja Petri Salo: <i>Susien aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisy</i> (Kirjallinen kysymys 1039/2006 vp).....	7–8

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

Punahilkka

Olipa kerran pieni ja niin suloinen tyttö, että hänestä piti jokainen joka hänet näki. Mutta eniten häntä rakasti isoäiti, joka ei tiennyt, mitä kaikkea hyvää olisi lapselle antanut. Kerran isoäiti lahjoitti hänelle punaisen samettihilkan, ja koska se sopi tytölle niin hyvin ettei hän halunnut enää muuta päähinettä käyttääkään, kaikki sanoivat häntä Punahilkaksi.

Eräänä päivänä äiti sanoi: ”Tulehan, Punahilkka, tässä on pala kakkua ja pullo viiniä, vie ne isoäidille. Hän on sairas ja heikko, ja niistä hän virkistyy. Lähde matkaan ennen kuin tulee kuuma, ja kulje sitten siivosti äläkä poikkea tieltä, ettet vain kaadu ja riko pulloa, eikä isoäiti saa mitään. Ja kun astut sisään, muista toivottaa hyvää huomenta äläkä kurki ensin joka nurkkaan!”

”Kyllä minä osaan”, Punahilkka sanoi äidille ja löi oikein kättä päälle.

Isoäiti asui kaukana metsässä, puolen tunnin matkan päässä kylästä. Kun Punahilkka oli ehtinyt metsään, tuli susi vastaan. Punahilkka ei tiennyt, millainen paha eläin susi oli, eikä pelännyt sitä.

”Hyvää päivää, Punahilkka”, susi sanoi.

”Kiitos, samoin itsellesi, susi.”

”Minne matka näin varhain, Punahilkka?”

”Isoäidin luokse.”

”Mitä sinulla on esiliinasi alla?”

”Kakkua ja viiniä. Meillä leivottiin eilen, ja tässä on sairaalle ja heikolle isoäidille vähän maistiaisia, jotta hän vahvistuisi.”

”Missä sinun isoäitisi asuu, Punahilkka?”

”Vähän yli neljännestunnin matkan päässä metsässä, kolmen suuren tammen varjossa on hänen talonsa. Sen ympärillä on pähkinäpensaita, kai sinä sen nyt tiedät”, Punahilkka sanoi.

Susi mietti mielessään: ”Tuo soma tyyppi on oikea herkkupala, vielä eukkoakin makoisampi. On toimittava ovelasti, jotta saan molemmat napatuksi.” Susi kulki hetken Punahilkan rinnalla ja sanoi sitten: ”Katsopas, Punahilkka, miten kauniita kukkia täällä kasvaa. Mikset sinä katsele ympärillesi? Et taida lainkaan kuulla, miten suloisesti linnut laulavat. Sinähän kuljet kuin olisit kouluun menossa, vaikka täällä metsässä on niin hauskaa.”

Punahilkka nosti katseensa, ja nähdessään, miten auringonsäteet kisailivat puiden lomassa ja kaikkialla oli kauniita kukkia, hän ajatteli: ”Isoäiti varmaan ilahtuu, jos vien hänelle tuoreen kukkakimpun. On vielä niin varhaista, että ehdin kyllä ajoissa perille.” Hän juoksi tieltä metsään kukkia hakemaan. Poimittuaan yhden kukan hän oli näkevinään vähän matkan päässä toisen vielä kauniimman, juoksi sen luo ja joutui yhä syvemmälle metsään. Mutta susi meni suoraa päätä isoäidin talolle ja koputti oveen.

”Kuka siellä?”

”Punahilkka. Minä tuon kakkua ja viiniä. Avaa ovi.”

”Paina vain kahvaa!” isoäiti huusi. ”Minä olen niin heikko etten jaksa nousta.” Susi painoi kahvaa, ovi aukesi ja susi meni sanaakaan sanomatta suoraan isoäidin vuoteen luo ja hotkaisi hänet kitaansa. Sitten se puki isoäidin vaatteet ylleen, pani hänen myssynsä päähän, kävi makaamaan hänen vuoteeseensa ja veti verhot eteen.

Punahilkka oli juoksennellut poimimassa kukkia, ja kun oli saanut kokoon niin ison kimpun ettei enempää jaksanut kantaa, hän muisti taas isoäidin ja lähti matkaan. Hän ihmetteli, miksi ovi oli auki, ja kun hän astui sisään, hänelle tuli omituinen tunne. ”Voi hyvä Luoja, miten minua tänään pelottaa, vaikka muuten käyn niin mielelläni isoäidin luona!” hän ajatteli. Hän toivotti hyvää huomenta, mutta ei saanut vastausta. Sitten hän

meni vuoteen luo ja veti verhot sivuun. Siinä isoäiti makasi myssy syvällä silmillä ja kovin oudon näköisenä.

”Mutta isoäiti, miksi sinulla on noin suuret korvat?”

”Jotta voin paremmin kuulla sinua.”

”Mutta isoäiti, miksi sinulla on noin suuret silmät?”

”Jotta voin paremmin nähdä sinut.”

”Mutta isoäiti, miksi sinulla on noin suuret kädet?”

”Jotta voin paremmin tarttua sinuun.”

”Mutta isoäiti, miksi sinulla on noin hirvittävän suuri suu?”

”Jotta voin paremmin syödä sinut.” Ja sen sanottuaan susi loikkasi vuoteesta ja hotkaisi Punahilkka-raukan kitaansa. Halunsa tyydytettyään se meni takaisin vuoteeseen, nukahti ja alkoi kuorsata suureen ääneen.

Metsästäjä sattui juuri kulkemaan talon ohi ja tuumi: ”Kylläpä muori nyt kuorsaa kovaa. Pitääpä käydä katsomassa, mikä häntä vaivaa.” Metsästäjä meni sisään, ja vuoteen luo tultuaan hän näki, että siinä makasi susi. ”Vai täältä minä sinut löydän, vanha roisto”, hän sanoi. ”Kauanpa olenkin sinua etsinyt.” Metsästäjä aikoi jo kohottaa pyssynsä, kun hänen mieleensä juolahti, että susi oli saattanut syödä isoäidin ja tämän voisi vielä pelastaa. Hän ei ampunutkaan sutta, vaan otti sakset ja rupesi leikkaamaan nukkuvan suden vatsaa auki. Kun hän oli leikannut vähän matkaa, hän näki punaisen hilkan pilkottavan, ja kun hän leikkasi vielä vähän lisää, tyttö jo hyppäsikin suden vatsasta ja huudahti: ”Voi, miten minua pelotti, ja miten pimeää suden vatsassa olikaan!” Sitten tuli vielä vanha isoäitikin elävänä ulos ja pystyi tuskin hengittämään. Punahilkka nouti kiireesti isoja kiviä, joilla he täyttivät suden vatsan, ja kun susi heräsi, se yritti juosta pois, mutta kivet olivatkin niin painavia että se kaatui heti kuolleena maahan.

Nyt he kaikki olivat iloisia. Metsästäjä nylki suden nahan ja vei sen kotiinsa, isoäiti söi kakun ja joi Punahilkan tuoman viinin ja toipui jälleen, mutta Punahilkka ajatteli: ”En enää ikinä poikkea yksin tieltä metsään, kun äiti on kieltänyt.”

Kerrotaanpa myös, että kerran kun Punahilkka taas vei isoäidille lämpimäisiä, toinen susi puhutteli häntä ja yritti houkutellessa poikkeamaan tieltä. Mutta Punahilkka piti varansa eikä poikennut minnekään ja kertoi isoäidille kohdanneensa suden, joka oli toivottanut hänelle hyvää päivää mutta samalla vilkuillut häntä ilkeästi: ”Ja jos olisimme olleet syrjäisellä tiellä, se olisi syönyt minut suuhunsa.”

”Tule”, sanoi isoäiti, ”lukitaan ovi, ettei susi pääse sisään.”

Pian sen jälkeen susi koputti oveen ja huusi: ”Ava ovi, isoäiti, täällä on Punahilkka, minä tuon sinulle lämpimäisiä.” Mutta isoäiti ja Punahilkka olivat ihan hiljaa eivätkä avanneet ovea. Harmaaturkki hiiviskeli talon ympärillä ja hyppäsi viimein katolle odottamaan, että Punahilkka illalla lähtisi kotiin. Silloin se aikoi hiipiä hänen peräänsä ja syödä hänet pimeässä suuhunsa. Mutta isoäiti huomasi, mikä sillä oli mielessä.

Talon edessä oli suuri kivisammio, ja isoäiti sanoi: ”Ota ämpäri, Punahilkka. Minä keitin eilen makkaroita. Kanna niiden keitinvesi sammioon.” Punahilkka kantoi, kunnes suuren suuri sammio oli aivan täynnä. Makkaranhaju nousi suden nenään, se nuuhki ja kurkisteli alas, lopulta se kurkotti kaulaansa niin pitkälle, ettei mahtanut enää mitään vaan lipesi. Niin se luisui katolta alas, suoraan suureen sammioon ja hukkui. Mutta Punahilkka palasi iloisena kotiin, eikä kukaan tehnyt hänelle pahaa.

(alkuper. 1857)
Grimmin sadut I. Ruusunen
Suom. ja toim. Raija Jänicke
ja Oili Suominen (1999)

HERRA SUSI!

Kaikissa yhteyksissä olen puhunut
sen puolesta että Sinut, Herra Susi,
pitäisi rauhoittaa!

??

Mitä Sinä siis tarkoitat kun
tuijotat minua noin noilla
hurjilla silmillä?

??

Sinunhan pitäisi osoittaa kiitollisuutesi
nyt kun tiedät mitä minä olen tehnyt Sinun
ja kaikkien susien puolesta.

??

Luottamuksellisesti puhuen on vain
ajan kysymys milloin sinut rauhoitetaan
kokovuotisesti.

??

No niin, no niin! Jalat alle vain,
Herra Susi! Metsä ihan vilisee
suhunpantavaa!

??

On siinä minulla itsepäinen ryökäle!
Lakkaa tuijottamasta
ja murisemasta, ja heti,
ajattele mitä minä olen sanonut.

??

Niin ystävällinen kun minä
olen ollut Sinulle ja
Sinun lapsillesi, Herra Susi!
Päästä minut menemään!

??

Ei kai siinä mitään pahaa ole
että on ihminen, kun on niin
kiltti kuin minä?

??

Herra Susi! Susi! Su-
Aaargh phuiis...

Lars Huldén, 1969
Suom. Pentti Saaritsa

Vuorisaarnasta tunnemme vertauksen "susi lammasten vaatteissa": kavahtakaa väärää profeettaa, jotka tulevat luokseen lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevia susia. Susi rinnastuu myös varkaisiin ja ryöväreihin vertauksessa Jeesuksesta hyvänä paimenena.

Ihmisen muuttumisesta ihmisudeksi kertovat monet muinaistarinat. Suomalaisessa kirjallisuudessa Aino Kallas perusti kirjansa *Suden morsian* 1600-luvun ihmissusimyttiin. Sittenmin

TEKSTI LEENA VILKKA

KUVA SUOMEN ELOKUVA-ARKISTO

Susi luetaan vieläkin haittaeläimeksi, vaikka eläin on saanut lainsuojan yli 30 vuotta sitten.

Hirviöstä suojelukohteeksi

monet kauhuelokuvat ovat rakentuneet ihmissu-siteemalle.

Sata vuotta sitten sutta pidettiin Suomessa yksinomaan haittaeläimenä, josta haluttiin päästä kaikin keinoin eroon. Sama tilanne vallitsi muuallakin maailmassa. Sudet hävitettiin esimerkiksi Englannista kokonaan.

Reino Kalliola, oman maamme luonnonsuojelun ja luonnonestetiikan uranuurtaja, arvosti erämaan eläimistä peuroja kaikkein jaloimpina eläiminä. Kalliolan mukaan susi on erämaan pelätyin peto. Suden sammumaton nälkä ajaa sitä hurjiin veritekoihin. Siinä missä karhu saa lempinimet rauhan mies, metsän äijä, vaari, kontio, mesikämmen ja kuningas, Kalliola nimittää sutta ryöväriksi, pelkuriksi ja ihmissyöjäksi. Näin raadollinen on oman aikakautensa vankkumattoman luonnontätvänkkin susikuva.

Älykäs koira vai lasten surma?

Jos näemme suden vaarallisena petona, pelkäämme sitä. Jos näemme suden älykkäänä, tuntevana ja tietoisena koiraeläimenä, suhteemme suteen on arvostava. Jos näemme suden ihmissyöjänä, pelkäämme lastemme joutumista suden kitaan. Jos näemme suden jätteesyöjänä, susi arkipäiväistyy kenties liikaakin.

The Wolf Man, Yhdysvallat 1941, George Waggener, Universal Pictures

Olin hetken susi susien joukossa.

Haluun mieluiten nähdä susilauman taitavana ja organisoituneena hirvenmetsästäjänä. Susi on erämaisen luontomme kiehtova ja salaperäinen koiraeläin. Suden muodonmuutos vihatusta ja vainotusta pedosta erämaisen metsäluontomme symbolieläimeksi on jo käynnissä. Ratkaiseva askel otettiin vuonna 1973, kun susi sai lainsuojan.

Rauhoituksesta huolimatta asenteet ja arvot sutta kohtaan eivät ole täysin muuttuneet. Maasamme on yhä tahoja, jotka haluavat ylläpitää kielteistä susikuvaa, jopa vanhakantaista susivihaa. Myytti sudesta tappajana elää, vaikka susitutkijat ovat vakuuttuneita suden vaarattomuudesta ihmiselle. Tutkijoiden mukaan sudet ovat arkoja ja välttävät ihmistä viimeiseen asti.

Toisenlaisiakin myyttejä on, kuten myytti suden hyvydestä ja hedelmällisyydestä. Tappajan sijasta susi kuvataan äidin symbolina, elämän ylläpitäjänä ja säilyttäjänä. Italiassa susi saa osakseen enemmän sympatiaa kuin monissa muissa maissa, perustuuhan Rooman synty taruun susilapsista Romuluksesta ja Remuksesta. Venäläinen kansanlegenda puolestaan kertoo prinssi Ivanista ja harmaasta sudesta. Susi pelastaa haavoittuneen prinssin ja auttaa hänet pakoon pahoilta veljiltään.

Kuuta ulvomassa

Vihan huippuvuosinakin susi on jatkanut maailman valloitustaan ja löytänyt elinsijan aina jostakin. Susi on taidokas muodonmuuttaja. Villisusien geenit elävät tänäkin päivänä olohuoneittemme sohvilla loikoilevissa kotikoirissa. Koira risteytyy edelleen helposti suden kanssa saaden elinkelpoisia jälkeläisiä. Nämä koirasudet ovat nykyisin samanlaisen vainon kohteena kuin villisudet aikoinaan. Niissä ei nähdä mitään hyvää. Ne ovat arvaamattomia ja epäpuhtaita. Vain oikea susi on luonnonsuojelun symboli, hyvä.

Susi kesyyntyi koiraksi, ihmisen parhaaksi ystäväksi. Ritva Rainion lastenkirja *Tuli kerran tyttö ja susi* on oivaltava kuvaus suden muodonmuutoksesta koiraksi. Paha muuntuu hyväksi, ruma kauniiksi. Kun ihminen näkee suden petona, susi käyttäytyy raadollisesti. Kun ihminen muuttuu, muuttuu susikin.

Karismaattisuus tarkoittaa suurta ja lumoa-

vaa. Karismaattisilla eläinyksilöillä on erityistä tenhoa ja vetovoimaa. Karismaattisia ovat villieläimet, joiden esteettinen arvo on suuri. Karhu on epäilemättä suomalaisen luonnon kuningatar. Ihmismäisenä, kahdella jalalla kulkevana metsäeläimenä karhu ansaitsee arvonsa. Susikin kiehtoo, vaikka karhun rinnalla susi on varsin pieni ja vaatimaton. Susi kuitenkin tunnetaan ulvonnastaan. Susi ja kuu kuuluvat yhteen. Metsähallitus markkinoi luonnon lumoa kuutamossa ulvovalla sudenhahmolla.

Täydelliset liikkeet

Suden karismaattisuus on suden myyttisyydessä. Näköhavainnot sudesta metsäluonnossa ovat äärimmäisen harvinaisia, silloinkin kun sudenjalkia on runsaasti näkyvissä. Silti se on siellä jossakin. Voimme seurata sen jälkiä, kuulla sen ulvovan, mutta me emme näe sitä. Sutta onkin pidetty pahan liittolaisena juuri salaperäisyytensä vuoksi.

Suden jännittävyys on sen hallitsemattomuudessa. Koirat kulkevat kytkettyinä, sudet jolkottavat vapaina. Susi edustaa luonnonmukaisuutta, jonka olemme menettäneet. Susi on selviytyjä. Se elää äärimmäisissä olosuhteissa: pakkasessa, aavikoilla, tundralla.

Suden liikkeet ovat täydelliset, se liikkuu äänettömästi ja energiaa tuhlaamatta. Elämäni upeimpia kokemuksia on yö Ähtärin susitarhassa. Istuin kalliolla susien kulkiessa ympärilläni. Aika pysähtyi, olin osa luontoa. Koin äärimmäistä hyväksyntää. Olin hetken susi susien joukossa, lauma ympärilläni.

Susi ansaitsee muodonmuutoksensa hirviöeläimestä karismaattiseksi luontonähtävyydeksi. On aika tunnustaa suden esteettinen arvo osana suomalaista metsäluontoa. ☺

Artikkelin kirjoittaja on ympäristöfilosofian dosentti ja Biofilos-yrityksen kouluttaja.

**Sudet välttävät ihmistä
viimeiseen asti.**

KIRJALLINEN KYSYMYS 1039/2006 vp

Susien aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisy

Eduskunnan puhemiehelle

"Sudet tappoivat kaksi poroa lähellä Ämmänsaaren taajamaa." "Susi liikkuu omakotialueella Kiiteellä." "Suden epäillään syöneen peuran Liedossa." Vastaavanlaisia uutisotsikoita on lehdissä päivittäin. EY-tuomioistuimen julkisasiamies on esittänyt, että Suomi tulisi tuomita laittomasta susien metsästämisestä. EU:n ympäristölainsäädäntö edellyttää, että uhanalaista sutta on suojeltava tiukasti eikä sen tahallinen tappaminen ole sallittua muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Julkisasiamiehen mukaan Suomessa kaadetaan susia perusteettomasti eikä keskitytä ainoastaan vakavaa uhkaa aiheuttaviin yksilöihin.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos arvelee Suomen susikannan olevan noin 200 yksilöä. Määrä on todennäköisesti selvästi suurempi. Suomen susista 60 prosenttia elelee Suomen kaakkoisosissa, Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueella. Erityisesti itärajan tuntumassa susia vaeltaa Venäjän puolelta Suomeen paikoin suuriakin määriä. Tavoitteena on ollut susien levittäytymisen tasaisesti koko Suomeen. Vuonna 2005 susia kaadettiin 17, viimeisten vuosien aikana keskimäärin noin 10 sutta vuodessa. Susien pyynnin tulee tapahtua riistanhoitopiirien myöntämien pyyntilupien nojalla pyyntilupakiintiöiden puitteissa ja säädettyinä metsästysaikana. Maa- ja metsätalousministeriö on myöntänyt poikkeuslupia pääasiassa niinä aikoina, kun riistanhoitopiireillä ei ole ollut mahdollisuutta suden suojelusta poikkeamiseen. Riistanhoitopiirit voivat metsästysasetuksen mukaan myöntää lupia sudenkaatoon vain poronhoitoalueella.

Muualle niitä voi myöntää aina vain maa- ja metsätalousministeriö.

Susien aiheuttamat vahingot kotieläintaloudelle erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä nykyisin myös yhä enemmän muuallakin Suomessa ovat olleet mittavia. Esimerkiksi poronhoitoalueella susien aiheuttamat vahingot vaarantavat jo koko elinkeinon tulevaisuuden. Itä-Suomessa monet lampaankasvattajat ovat joko kokonaan luopuneet elinkeinostaan tai tehneet mittavia investointeja kotieläinten aitaamiseksi. Keskimäärin viime vuosina sudet ovat tappaneet 15—25 koiraa vuosittain.

Kun sudet ovat levinneet pohjoisesta ja idästä myös tiheämmin asutuille seuduille Etelä- ja Länsi-Suomeen, susien ja ihmisten kohtaamiset ovat lisääntyneet. Sudet vierailivat yhä röyhkeämmin talojen pihapiireissä ja myös tappavat lemmikkieläimiä. Itärajan tuntumassa useilla paikkakunnilla lapsia kuljetetaan kouluun, koska sudet liikkuvat niin lähellä asutusta. Viime syksystä alkaen myös Varsinais-Suomessa monissa kunnissa, mm. Yläneellä ja Mynämäellä, on jouduttu susivaaran takia järjestämään lapsille koulukuljetus.

Maa- ja metsätalousministeriön suurpetopoliittikka vaikuttaa kovin ristiriitaiselta. Toisaalta sen lähtökohtana on, että kaikista suurpedoista pitää olla ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti elinvoimaiset kannat. Lisäksi tavoitteisiin kuuluu, että suurpetojen määriä voitaisiin edelleen lisätä siellä, missä sopivia alueita on ja missä kannat ovat suhteellisen heikkoja. Toisaalta ministeriön periaatteiden mukaisesti suurpedois-

ta ei kuitenkaan saa aiheutua millekään alueelle, väestöryhmälle tai elinkeinolle kohtuutonta rasitusta.

Susien kuuluisi elää erämaaseuduilla omassa ympäristössään eikä ihmisten ilmoilla käyttäen ravinnokseen koti- ja lemmikkieläimiä ja aiheuttaen vaaraa myös ihmisille. On selvää, ettei Brysselissä istuvalla virkamiehellä ole kovinkaan todennukaista käsitystä siitä, mitä Suomessa käytännössä tarkoittaa susien kanssa eläminen, millaisia vahinkoja ne aiheuttavat kotieläintaloudelle ja millaista vaaraa ne aiheuttavat ihmisille. Lähtökohtana on oltava se, että ihmistä suojellaan sudelta eikä sutta ihmiseltä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että susien aiheuttamat vaarat kyetään minimoimaan ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että EU:ssa ymmärretään Suomen susiin liittyvät suuret ongelmat ja sallitaan susien suojelun sijasta tarvittavat toimenpiteet susien aiheuttamien vahinkojen ennalta estämiseksi ja minimoimiseksi?

Helsingissä 11 päivänä tammikuuta 2007

Pertti Hemmilä /kok
Seppo Lahtela /kok
Petri Salo /kok